

Serock

Włodzimierz Wolski

Wiele jest powodów, dla których warto pojechać do Serocka. Położony nad Zalewem Zegrzyńskim, a właściwie jeszcze nad Narwią, należy do najpiękniejszych i najbardziej zadbanej miejscowości okalających Warszawę. Ma swoją historię, zabytki, ale także ożywione życie kulturalne. A jeśli zrobilibyśmy ranking miast i wsi, które najczęściej "grają" w filmach, serialach telewizyjnych i telenowelach, Serock niewątpliwie byłby liderem. My jednak jedziemy tu z powodu trochę tajemniczej przeszłości. Oto wiele źródeł - prawda, że nie wszystkie - mówi, że w Serocku urodził się Włodzimierz Wolski, pisarz, najbardziej znany jako twórca libretta do opery *Halka*, a także *Hrabina*, które skomponował Stanisław Moniuszko. Część biografów twierdzi, że Wolski przyszedł na świat w niezbyt odległym Pułtusku. Jednak tam nie znajdujemy śladów pamięci po nim. W Serocku natomiast jego pamięć jest wciąż żywa.

O Włodzimierzu Wolskim

Nie mając pewności co do miejsca urodzenia, wiemy, że **Włodzimierz Wolski**, ps. *Paterkul*, przyszedł na świat 9 października 1824 roku. Był synem majora wojsk polskich i uczestnika kampanii napoleońskiej. Wcześniej został osierocony przez rodziców, otrzymał jednak staranne wychowanie.

Wolski uczył się w prywatnych szkołach warszawskich. Był niezwykle zdolny, opanował języki: francuski, niemiecki i włoski. Gimnazjum ukończył z odznaczeniem, ale na tym skończyła się jego edukacja. Jako uczeń gimnazjum, w 1841 roku, był przesłuchiwany za udział w patriotycznej konspiracji Karola Levittoux. Należał do kręgu Cyganerii Warszawskiej, a więc i Norwida. Był powieściopisarzem, tłumaczem i librecistą, twórcą libretta *Halki* i *Hrabiny*, dziennikarzem. Od 1842 r. publikował utwory literackie i artykuły w „*Przeglądzie Naukowym*” i „*Kurierze Warszawskim*”. Uczestniczył w Powstaniu Styczniowym. Po jego klęsce, w 1864 r., osiadł w Brukseli. Nazywano go „bardem Powstania Styczniowego”, bo należał do grupy piewców męstwa uczestników walk zbrojnych. Powstańcze wiersze i piosenki Wolski wydał już na emigracji. Zmarł w tragicznych okolicznościach, w 1882 r., w Brukseli.

Doskonale pamiętamy historię *Halki* i Jontka jego autorstwa z opery Stanisława Moniuszki. Eksperci od lat spierają się o sens "przyrodniczych" fragmentów tego tekstu. Otóż Jontek śpiewa: "*Szumią jodły na gór szczycie, szumią sobie w dal*". A przecież na szczytach, co jak co, ale jodły raczej nie rosną. Są za to w dużej ilości nad Narwią i nad Bugiem, a także na Litwie i Białorusi, gdzie jodłę nazywano „jegłem”, albo „świerkiem”, a świerk „jodłą”. Jest więc prawdopodobne, że poeta, pisząc libretto *Halki*, miał jednak na myśli szum świerków. Także tych z Mazowsza.

Pamięć pisarza

Imię Włodzimierza Wolskiego nosi Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Serocku. Uroczystość nadania szkole imienia odbyła się 22 października 1982 r., w 100. rocznicę śmierci Włodzimierza Wolskiego (1882 r.). Od 1982 roku młodzież, w rocznicę urodzin poety, organizuje DZIEŃ PATRONA SZKOŁY, podczas którego przypomina patriotyczną postawę poety, a uczniów klas pierwszych zapoznaje z jego życiem i twórczością. W czasie takiej uroczystości w 1995 r. odsłonięto, na górnym korytarzu, tablicę poświęconą pamięci patrona. Wykonali ją, wg własnego projektu,

Andrzej Pawełczyk i Czesław Wołosz, pracownicy Wojskowych Zakładów Łączności w Zegrzu Południowym, ściśle współpracujący ze szkołą. Powiatowy Zespół Szkół Gimnazjalnych im. Włodzimierza Wolskiego znajduje się przy ulicy W. Wolskiego.

O mieście

Serock należy do najstarszych miast na Mazowszu. Pierwsza wzmianka o nim została znaleziona w tzw. falsyfikacie mogileńskim z 1065 roku, dokumencie dla opactwa benedyktynów, w którym zapisem mówił, że klasztor w Mogilnie otrzymywał jedną dziewiątą dochodów z mazowieckich grodów książęcych (w tym Serocka) oraz połowę opłat cła z komory celnej na Bugu. Serock leżał na trasie szlaku handlowego z Gdańska i Torunia na Ruś. W latach 1113-1124 był także wymieniany jako jeden z ważnych grodów książęcych, z nadal funkcjonującą przeprawą przez rzekę i komorą celną.

Pierwszy gród nosił nazwę Syrozch. Potem – mniej więcej od 1425-1426 roku – Syroczech, a potem, w 1576, Seroczek. Pierwsza nazwa topograficzna natomiast brzmi prawdopodobnie Szyroczech, od przymiotnika „szyroki” (szeroki), które odnosiło się do szerokiego koryta utworzonego u spływu Bugu i Narwi. To właśnie wysoki brzeg u ujścia Bugu i Narwi oraz wielki szlak lądowy prowadzący wzdłuż Bugu z Mazowsza do Prus i na Ruś, odegrały ważną rolę w lokalizacji grodu. Z uwagi na to położenie miejscowa ludność trudniła się rybactwem, flisactwem, retmaństwem. Gród leżał między dwoma wąwozami. Dzięki przeprowadzonym w latach 1962-1966 wykopaliskom wiemy, że gród był trzykrotnie niszczone wskutek pożarów i dwukrotnie odbudowywany. U stóp grodu znajdowało się podgrodzie zamieszkałe przez rzemieślników. W XIII wieku Serock był osadą targową. Po reformie układu przestrzennego, z tzw. „lokacją” na nowych zasadach prawnych, powstał scentralizowany układ z niewielkim rynkiem i działkami mieszczańskimi. Nadanie mu praw miejskich w 1417 r. było potwierdzeniem i rozszerzeniem praw istniejących już wcześniej. Na rynku, prawdopodobnie w I poł. XV wieku, postawiono budynek ratusza - siedzibę rady miejskiej, której przewodniczył burmistrz. Znajdowała się tam także tzw. ława sądowa. Serock uległ zniszczeniu podczas wojen szwedzkich. W latach 1794, 1809 i 1831 Serock znajdował się w zasięgu walk o stolicę. W 1808 r. Napoleon kazał miasto ufortyfikować, razem z Modlinem i Pragą, później jednak plany te uległy zmianie i decydujące znaczenie zyskała twierdza Modlin.

Tragicznym wydarzeniem był wielki pożar miasta w 1893 roku. Z prawie 5 tys. mieszkańców, około 3 tys. straciło większość swojego majątku. Klęska - paradoksalnie - przyczyniła się do rozwoju. Powstało wiele nowych kamienic, rozkwitło życie społeczne. Współcześnie spory wpływ na turystyczny, wypoczynkowy i szkoleniowy charakter Serocka ma Zalew Zegrzyński, który powstał w 1963 roku.

Zabytki i atrakcje turystyczne

Rynek Miejski w Serocku z Ratuszem

Brukowany rynek miejski w zabytkowym układzie urbanistycznym, z położonym w jego centralnej części Ratuszem Miejskim. Do dzisiaj na rynku odbywają się targi oraz liczne imprezy kulturalne, organizowane przez władze miasta i gminy.

Kościół Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny

Murowany, jednonawowy kościół Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny (dawniej św. Wojciecha) ufundowali książęta mazowieccy: Janusz III i Stanisław. Inicjatorem budowy był pleban serocki, Wojciech Popielski z Popielżyna. Kościół powstał między

I połową XVI wieku i 1600 rokiem. W II połowie XVIII wieku przebudowano okna. Restaurowany m.in. w latach 1934-1938.

Kościół ma posadzkę umiejscowioną poniżej poziomu otoczenia, prosto zamknięte prezbiterium, dwie symetrycznie ulokowane zakrystie, trójprzęsłową nawę, empore na piętrze oraz wieżę. Został zbudowany w wątku krzyżowym. Sklepienia nawy kolebkowe z lunetami z nałożoną gwiaździstą siatką żeber. W prezbiterium sklepienie krzyżowe z drutami krzyżowymi, bez jarzem. W prezbiterium dwa portale ostrołukowe oprofilowane kształtką ceglana. Na skarpie wschodniej znajduje się napis *I.H. 1586*.

W kościele znajduje się obraz Stanisława Witolda Bieniasa przedstawiający „Cud nad Wisłą” oraz oryginalne barokowe przedmioty, jak:

- ✦ ołtarz główny, na którym przedstawione jest Zwiastowanie Najświętszej Marii Panny
- ✦ rzeźby figuralne św. Wojciecha i św. Stanisława
- ✦ ołtarz boczny św. Anny
- ✦ ołtarz boczny św. Barbary
- ✦ ambona
- ✦ chrzcielnica.

W 1961 r. kościół wpisano do rejestru zabytków.

Grodzisko Barbarka

Wczesnośredniowieczne grodzisko, zwane Ogrodziskiem lub Barbarką, znajduje się na prawym brzegu Narwi, w okolicy ujścia Bugu. Jego rozwój przypadał na XI-XIII wiek. Stanowi on jeden z najstarszych grodów Mazowsza (Syroczec).

Grodzisko położone było przy dwóch szlakach handlowych i komunikacyjnych:

- ✦ z Rusi przez Nur, Brok, Brańsk do Wielkopolski, Kujaw i Pomorza
- ✦ z południa Polski do Jaćwieży i Prus.

Podczas badań powierzchniowych prowadzonych w 1961 r. przez prof. dr. Zdzisława Rajewskiego znaleziono kawałki ceramiki, polepy i części kości zwierzęcych.

Badania wykopaliskowe prowadzone w latach 1962-1966 przez mgr Barbarę Zawadzką-Antosik wykazały trzy etapy osadnictwa wczesnośredniowiecznego oraz funkcjonowanie człowieka na tych terenach w XIV-XVII wieku. Zlokalizowano także cmentarzysko i jednonawową kaplicę z apsydą. Wśród wydobytych wówczas ok. 200 zabytków archeologicznych znalazły się m.in. fragmenty ceramiki, kości zwierzęce i szczątki ryb. Wykazały one że mieszkańcy głównie zajmowali się rolnictwem (uprawiano pszenicę, żyto, groch), rybołówstwem, tkactwem i rogownictwem.

Dawny Zajazd Pocztowy

Zespół budynków dawnego zajazdu pocztowego przy ulicy Pułtuskiej postawiono w I połowie XIX wieku, potem zaś przebudowano w wieku XIX i XX. Zajazd składał się z podłużnego korpusu, który łączyły dwie bramy ze skrzydłami bocznymi, skierowanymi prostopadle do ulicy. Tego typu układ charakteryzował budownictwo miast i miasteczek Królestwa Polskiego i nawiązywał do osiowych założeń klasycystycznych. Dziś ów układ jest już zniekształcony (pozostała tylko jedna brama), zachowuje natomiast ogólną zasadę.

Gastronomia

Restauracja Bosman

ul. Rynek 13, 05-140 Serock, tel.: 22 782 67 69

Bar restauracyjny Kuchnia Polska

ul. Pułtуска 25, 05-140 Serock, tel.: 500 222 701

Cukiernia Pychotka

ul. Rynek 16, 05 -140 Serock, tel.: 601 160 630

Cukiernia

ul Pułtуска 54a, 05-140 Serock

Bar-Yacht Club - sezonowo

ul. Radziwiłła 2, 05-140 Serock

Zajazd Pod Złotym Okoniem

ul. Warszawska 49, 05-140 Serock, tel.: 22 782 69 59, fax: 22 782 67 67

Smażalnia kurczaków

ul. Warszawska 49, 05-140 Serock, tel.: 782 69 59

Restauracja Złoty Lin

Wierzbica 9, 05-140 Serock, tel.: 22 782 71 08, 22 782 74 73

Restauracja Viktoria, Kawiarnia Five o'clock**Windsor Palace Hotel**

Jachranka 75, 05-140 Serock, tel.: 22 782 87 87

Chata Góralska - restauracja**Yacht Club Warszawianka**

Jachranka 77, 05-140 Serock, tel.: 22 768 90 00 fax: 22 768 92 85

Restauracja Pan Tadeusz**Klub Nocny, Bar**

ul. Czesława Miłosza 20, 05-140 Serock, tel. 22 782 99 00, fax 22 782 99 01

Restauracja Zemsta

ul. Pułtуска 110, 05-140 Serock, tel. 22 782 80 20

Miejsca noclegowe**Hotel *** "Pan Tadeusz"**

ul. Miłosza 20, 05-140 Serock, tel.: 22 782 99 00, fax: 22 782 99 01,
www.hotelpantadeusz.pl

Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy Exploris

ul. Wyzwolenia 57, 05-140 Serock, tel.: 22 782 83 60, fax: 22 782 85 16,
www.exploris.pl

Hotel**** Narvil Conference & Spa (otwarcie maj 2012 roku)

ul. Miłosza 14 A, 05-140 Serock, tel.: 22 797 12 10

Ośrodek Szkoleniowo-Konferencyjny CSK Sp. z o.o.

Jachranka 73, 05-140 Serock, tel.: 22 768 11 08, fax: 22 768 79 10,
www.csk-jachranka.pl

Windsor Palace Hotel & Conference Center

Hotele Korona Sp. z o.o.

Jachranka 75, 05-140 Serock, tel.: 22 782 87 87, www.windsorhotel.pl

Centrum Kongresowe HOTEL **** "Warszawianka"

Wellness & SPA AquaPark

Jachranka 77, 05-140 Serock, tel.: 22 768 90 00, fax: 22 768 92 85,
www.warszawianka.pl